

UZDRAVENÍ NAAMÁNA SYRSKÉHO

Původ materiálu

Lavická Anna

Pořadí v lekci

22

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 96,2-3 — Zpívejte Hospodinu, dobrořečte jeho jménu, zvěstujte den ze dne jeho spásu, vypravujte mezi pronárody o jeho slávě, mezi všemi národy o jeho divech.

LITURGICKÉ ČTENÍ

2Kr 5,1-5

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

– **příběhy mužů Božích** Elijáše a Elíši v sobě spojují linii **legendární** a **prorockou**. Muž Boží (viz 1 Kr 17,18; 2 Kr 4,9.40.42; 5,8) je „nezařaditelný divotvorce“, skrze kterého vane Boží duch života (2 Kr 4,34 srv. Gn 2,7). Zároveň slyšíme, že Eliáš a Eliša jsou v konkrétních případech povolání vyřídit Hospodinovo slovo „zabydleným autoritám“, jako byl král, což je poslání prorocké.

Mimo jednotlivých výroků podání nepředává jejich kázání či písničky, jak je obvyklé v prorockých knihách. Místo toho slyšíme **příběhy o jejich službě**, včetně jeho soukromé oblasti. Líčí se, jak Eliša působil ve svém domě a svoji službu prokazoval potřebným jedincům, kteří byli v nouzi. Některé z těchto příběhů mají přiznaný **legendární charakter**.

– jméno **Elí–ša (Elíša)** znamená *M?j B?h je spása*. S tímto jménem/programem jsou spojeny příběhy o nasycení zástupů, kříšení z mrtvých, zahánění démonských nepřátelských sil, uzdravování malomocných. Čtenář Nového zákona má oprávněný pocit, že evangelisté svou inspiraci pro vyprávění o mocných činech Ježíšových čerpali právě u Elíši. Přičemž novozákonní „rezervovaný postoj“ k Ježíši jako divotvorci můžeme do jisté míry vztáhnout i

na Elíšu. Nechce svými divy lacino ohromovat, zakládat poutní místa, která přitáhnou hodně lidí a kde se dá s náboženstvím dobře kramařit. I v jeho příbězích a mocných činech jde především o to, aby pročistil víru, upozornil na životodárnost Božích činů a umožnil zpohanštělému lidu Božímu očekávat všechno důležité od Hospodina.

– pro **biblický způsob vyprávění** je příznačné, že si nevšímá jen významných osobností, hrdinů, králů. V příběhu o uzdravení Naamána hrají důležitou úlohu lidé, kterých si obvykle jiní vypravěči příliš nevšímají – *mladá otrokyně?, Naamánovi služebníci, prorok*. V bibli častěji ukazuje zcela nepatrný, bezvýznamný člověk cestu k záchraně. **Služebná** řekne své paní o Elíšovi, který by byl schopen malomocenství vyléčit. Když se Naamán odmítá ponořit do Jordánu, jeho **služebníci** projeví silnější víru a přimějí ho, aby udělal, co Elíša vzkázal.

Mimobibliční autoři nezdůrazňují závažnou důležitost „malých“ lidí při rozhodování mocných. Nanejvýš při svém vyprávění zaplňují prostor těmito lidmi jako nezbytnými kulisami, aby ještě víc vynikla výjimečnost hrdinů, sláva a moc těch, kteří měli být zbožňováni nebo ctěni. Prostřednictvím starozákonního písemnictví vstupuje do literatury **zájem o obyčejného člověka**. Získává důstojnost. To je důsledek *demokratizačního procesu biblického písemnictví*, který se zrodil v Izraeli. Věrnost Hospodinu pozvedá kteréhokoliv člověka k významu, ke smysluplnému a důstojnému životu i v nedůstojných podmínkách. *Závažné a pozoruhodné věci* se nemusí dít z vůle mocných nebo v centru městského ruchu a dění.

Zabydlenost příběhu postavami „malých lidí“ má důležité **katechetické souvislosti**: dětem lze ukázat, jaký význam mají pro „dílo spásy“ nenápadní svědkové, skrze jejichž „skryté svědectví“ se možnost záchrany šíří i k příslušníkům pohanských národů. Zmenšuje se tak odstup mezi světem „slavných biblických dospělých“ a dětí. Zpracování příběhu pro děti je možné právě perspektivou těchto „nenápadných postav“.

– Z důvěry v Hospodina se rodí i **tolerantní pohled na příslušníka cizího národa**. Ani velitel vojska znepřátelené a neustále Izrael ohrožující země Naamán není automaticky nepřitelem, který si nezaslouží pomoc. Bible charakterizuje Naamána jako udatného bohatýra, „skrze něho dal Hospodin Aramejcům vítězství“ (5,1) . Izraelsko–syrské (aramejské) války byly velmi úporné. Ani válečný konflikt však netlumí kladné hodnocení Naamána. *Hospodin není svázán* – jako většina ostatních Bohů – *s určitým územím nebo lidem*. Proto prorok měl Eliáš jít pomazat Chazaele za krále nad Aramem (1 Kr 19, 15), Syřanům (Aramejcům) dává Hospodin vítězství. O mnoho let později je babylonský král metlou v ruce Hospodinově a perský Kýros pomazaným. Promlouvá zde opět univerzalismus, který brání chápat vyvolení Izraele jako nadřazenost nad druhými.

Příběh o Naamánovi Syrském tlumí „přirozený náboženský pocit“ *výlu?nosti a nad?azenosti* lidu víry – ať už se takové skupiny identifikují konfesně (protestanti, římsští katolíci) či podle typu zbožnosti (charismatické skupiny, evangelikálové a j.). „Boží muž“ osvědčil, že Izrael je „ke spáse národům.“

– **otrokyně** – starším dětem bychom měli připomenout beznadějnost otrockého údělu – většinou doživotního. Otroci hebrejského původu měli být po určité lhůtě propuštěni (Dt 15,12n), Aramejci takovou úlevu neznali. Mladá otrokyně nemá naději, že bude po šesti letech propuštěna. Víra ji však vede k jednání, kterého je schopen jen člověk svobodný, důvěřující Hospodinu – „přeje svému Pánu dobré, přemáhá zlo láskou, nikoli vzdorem a dopomáhá mu k dobrému svědectví víry (sr 1Pt 3,15) .“ (SZ – překlad s výkladem, sv.6, Praha 1980, Kalich, s.206).

– **uzdravovací procedura** – (5,10) Elíša vystupuje na první pohled jako divotvorce. Jeho „lčba“ je ovšem pro Naamána zklamáním. Nepředvádí žádné praktiky, ale *u?í d?v??e prorockému slovu*. Sedmeré ponoření do Jordánu připomíná sedmeré pokropení vodou, jak přikazuje zákon (Lv 14,7n). Prorok na Naamánův případ „aplikuje Tóru“. Tak poznal Naamán, že „je v Izraeli prorok.“ (5,8)

– **jdí v pokoji** – tímto slovem přeje Elíša Naamánovi víc, než klidnou a bezpečnou cestu domů. Pokoj (šálóm) je cíl, zaslíbení pro každého člověka, který se vydá cestou víry, nikoli pohodlí a klid. Pozdravem přeje Elíša Naamánovi, aby na cestě víry vytrval a dosáhl Bohem zaslíbeného pokoje, spravedlnosti Boží.

– **uzdravený** Naamán **vyznává** svou **víru** v Hospodina. Konvenční legenda by končila tím, že byl Elíša bohatě odměněn. To však Elíša odmítá. Naamán pochopí, že vděčností je vázán Hospodinu, a to po celý svůj život. Vyžádá si náklad hlíny, aby si mohl u sebe doma vytvořit jakousi malou „Zaslíbenou zemi“ a postavit na ní Hospodinův oltář. Je to první znamení, ukazující daleko do budoucnosti: znamení, které odkazuje na moc spásy, která jednou vyjde z této země.

– **deset talentů stříbra**, šest tisíc šekelů zlata, desatery sváteční šaty – stříbra měl sebou asi 300 kg, zlata asi 48 kg. Výraz **sváteční šaty** známe i z jiných biblických míst (Gn 45,22 nebo Sd 14,12.19). Přesnější představu o těchto oděvech nemáme, ale starozákonní souvislosti naznačují, že šlo o cenný a významný dar.

2. ÚSKALÍ TEXTU

– příběh o Naamánovi je bohatý na detaily. Neměli bychom jimi zastínit základní nasměrování na proroka a jeho slovo. Jednotlivé kroky příběhu zcela jistě nejsou zbožným návodem, jak dosáhnout uzdravení z Boží milosti. Důležité je, že uprostřed rozporuplných situací (např. Naamánova představa o poplatnosti proroka králi, pohrdavá reakce na Elíšovo slovo, snaha odvděčit se královskou výplatou) se nakonec dostane ke slovu důvěra v prorokovu zvěst a také ovšem víra v zachraňující moc Hospodina Izraele, která nezná lidmi vymezené hranice.

– **malomocenství** v Izraeli bylo často považováno za znamení Božího trestu. Toto pojetí se např. projevuje v pokračování Naamánova příběhu, kde Naamánovo malomocenství ulpí na lakotném Elíšovu služebníku Géchazím. V Naamánově nemoci se však o případ Božího trestu nejedná. Lze v něm vidět paralelu novozákonního slepce od narození, kterého Ježíš uzdraví, aby se na něm zjevily skutky Boží (J 9,1n). V Izraeli byli malomocní vylučováni z lidského společenství, mezi Syrskými toto nařízení neplatilo.

3. METODICKÉ POKYNY

Ke zpracování obrázku potřebují děti příběh znát. Můžete jej tedy použít po vyprávění, aby si jeho poselství ještě jednou připomněly a vlastní aktivitou fixovaly. Můžete jej ale také použít přímo při vyprávění: buď se dětí po náležitých úsecích ptáte, jaký směr tedy příběhu odpovídá; nebo je necháte, aby si sami podle toho, co právě slyší, cestu hledaly a na konci jejich obrázky porovnáte, případně v rozhovoru ujasníte.

4. POMŮCKY

Obrázek malomocného; leták organizace, která dnes pomáhá malomocným; mapa s tokem Jordánu; ukázka ekumenické spolupráce; Flanelograf II

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

Otázka pro mladší a střední školní věk:

Vzpomenete si na vyprávění, kde v rozhodující chvíli ukáže cestu někdo bezvýznamný, nepatrný, nebo rovnou dítě? Co se vám na takovém příběhu líbí?

(Motivační rozhovor pro mladší školní věk se může inspirovat motivem holčičky, která mocnému generálovi v beznadějně situaci „ukáže cestu“. Při užití literárních příkladů však dbejte na to, abyste do nich zcela nezabředli. Důležité také je zjistit, zda jsou dětské hrdinové obyčejní, nebo obdařeni nějakými nadpřirozenými schopnostmi. Při vyprávění biblického příběhu je každopádně užitečné podtrhnout, že jeho „malé hrdinové“ jsou docela obyčejní.)

Otázka pro starší školní věk:

V životě se setkáváme s lidmi, kteří se od nás odlišují. Mají třeba jinou barvu pleti, jiné zvyky, jinak se oblékají, nebo se hlásí k jinému náboženství, žijí v jiných zemích, mají jinou národnost než my. Někteří lidé jsou třeba zdravotně postižení. Všimněte si, jaké jsou lidské reakce na tyto odlišnosti? Někdy budí sympatie, jindy odpor. Učí nás Boží slovo, jak se máme k sobě přes tyto odlišnosti chovat?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Vyprávění pro mladší školní věk se může inspirovat motivem holčičky, která mocnému generálovi v beznadějně situaci „ukáže cestu“. Ukáže se pak, že tato cesta nevede ke králi, ale „Božímu podivínovi“ Elíšovi. Když Naamán odmítne jeho slovo, navedou ho zpátky na cestu k záchráně jeho služebníci. Můžete využít BD, úlohy č. 73 Naamán syrský. Vypusťte motiv odměny, zdůrazněte naopak úlohu služebníků.

I. Motivační rozhovor

II. Naamán hledá lékaře a malé děvčátko z Izraele mu poví o mocném prorokovi

III. Cesta nekončí u krále, ale u proroka

IV. Pochybnosti nad prorokovým slovem a rada služebníků

V. Naamán našel záchranu a chválí izraelského Boha

b) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk:

(Navržená motivace vychází ze zkušenosti s odlišným. Umožňuje pak ve vyprávění zřetelněji podtrhnout Naamanovu cizorodost a přínáležitost k nepřátelům. Přesto mu není upřena záchrana.)

I. Motivace

II. Aramejský velitel onemocněl malomocenstvím

III. Ukradená izraelská dívka – otrokyně – nasměruje Naamána do Izraele

IV. Královy rozpaky a Elíšův vzkaz

V. Prorocké slovo pro Naamána

VI. Naamánovo rozhořčení překonávají domluvy jeho služebníků

VII. Poslušnost prorockého slova a uzdravení

VIII. Elíša odmítá peníze

IX. Zachráněný cizinec odchází jako svědek Hospodinova činu

VYPRÁVĚNÍ

1. DOBRÁ RADA NAD ZLATO (ANEBO I MALÍ A NEVÝZNAMNÍ MOHOU MÍT VLIV NA DŮLEŽITOU UDÁLOST)

Stalo se vám už někdy, že jste uměli užitečně poradit, když si dospělí nevěděli rady? – Poslyšte teď příběh, v němž malá holka, navíc v nezáviděníhodném postavení otrokyně, dopomohla k uzdravení svého pána, s nímž neměla společnou ani víru ani národnost, vlastně vůbec nic... Jen jí nebylo lhostejné, že manžela její paní sužuje zlá, nevyléčitelná nemoc, a tak jej nasměrovala do své rodné země, k muži Božímu, k proroku Hospodinovu.

„Paní, má paní, už se vracejí! Mohu jim běžet naproti?“ – „Jen běž, děvče, běž. Vždyť ty jsi nás přivedla k naději na uzdravení.“ A tak izraelské děvčátko, válečná zajatkyně, jejímž

údělem bylo zůstat otrokyní, utíká vstříc povozům, na nichž se i se svým doprovodem vrací z její rodné země její nynější pán, syrský vojevůdce Naamán. – „Přicházíte v pokoji?“ vyptává se děvče služebníků na okraji konvoje. – „V pokoji,“ zní odpověď zvesela. – „A je-li zdrav náš pán?“ „Ano, zcela zdrav. Dobře jsi mu, maličká, poradila. Elíša je veliký prorok a váš Hospodin je mocný Bůh. Uzdravil našeho pána. Jeho tělo je nyní čisté, beze stopy malomocenství. Všichni se z toho radujeme. Ale víš, jak se to vůbec všechno seběhlo? Bylo to docela napínavé.

Náš vládce, král aramejský (syrský), poslal dopis králi izraelskému. Nechová k němu nijak zvlášť vřelý vztah, to víš sama nejlépe, nebyla bys tady, nebýt válek mezi nimi... Ale náš král si velice váží tvého pána Naamána, protože je to udatný bojovník a čestný člověk. Když se mu náš pán zmínil, že v izraelské zemi je prorok, který by jej mohl zbavit malomocenství, král nemeškal a hned jej i s dopisem poslal do tvé země, k izraelskému králi. Je to až s podivem, že náš pán Naamán dal na tvou radu a rozhodl se pro tu dalekou cestu. Ale když je člověk tak vážně nemocný, když se mu tělo a život rozpadá, chytá se každé naděje...

II. KRÁL NEUMÍ POMOCI (ANI VELCÍ A MOCNÍ NEDOKÁŽOU VŠECHNO)

Když jsme pak přijeli k vašemu králi, byl tím zaskočen; není u vás zvykem, aby se zdraví setkávali s malomocnými. Ale když si pak přečetl dopis, který mu náš pán Naamán předal, propadl panice: roztrhal své roucho a začal vykřikovat, že přece není Bůh, aby rozdával smrt nebo život, a že žádost o Naamánovo uzdravení je jen diplomatickou záminkou, aby silnější syrský soused mohl opět vytáhnout do boje proti Izraeli. No, už to hrozilo mezinárodním skandálem, když tu dostal izraelský král vzkaz od muže Božího, od proroka jménem Elíša: „Proč jsi roztrhl své roucho? Jen ať přijde ke mně. Poznám, že je v Izraeli prorok.“

III. MUŽ BOŽÍ POMÁHÁ PROROCKÝM SLOVEM (A TO NEBÝVÁ KAŽDÉMU POCHUTI)

Nasedli jsme opět na povozy a přijeli před dům, v němž prorok bydlel. Zastavili jsme přímo u vchodu. Ale prorok Eliáš se nám ani neukázal. Jen poslal svého posla se vzkazem: „Jdi, omyj se sedmkrát v Jordánu a tvé tělo bude opět zdravé. Budeš čist.“ Tos měla vidět našeho pána! Byl celý rudý, jak se zlobil: „Jen tohle že vzkazuje ten prorok? To jsem si to uzdravování představoval jinak! Ale on – žádné zaklínadlo, žádné elixýry, žádná magická gesta... Prý, běž se sedmkrát ponořit do Jordánu! Taková stoka! To tam spíš ještě chytanu

nějakou nemoc, copak nemáme u nás doma dost čistších řek? Mohl jsem se namáčet v nich a nemusel se nikam trmácet. Jedeme odsud! Hned!“

IV. NAAMÁN MÁ OPORU VE SVÝCH SLUŽEBNÍCÍCH (DOBŘE VZTAHY NAPOMÁHAJÍ K UZDRAVENÍ)

I my jsme byli dost udiveni, že prorok vzkázal našemu pánu tuto jedinou větu, ale neméně nás překvapilo, jak se náš pán rozzuřil a odmítl dát na prorokovu radu. Asi měl strach, že se zesměšní; tak obyčejná věc přece nemůže nikomu pomoci. A tak jsme si dodali odvahy a vložili jsme se do toho. Jsme sice jen služebníci, nemáme právo mluvit svému pánu do jeho záležitostí, ale tentokrát jsme se toho odvážili, protože nám na něm záleží. Začali jsme jej přemlouvat, aby se nevzdával šance na uzdravení, zvláště když se po něm nechce nic obtížného. Přesvědčovali jsme jej, že je určitě důležité, aby se sedmkrát ponořil do vod řeky Jordánu, podle slov muže Božího. – A představ si, že nás poslechl!

V. DŮVĚRA V PROROCKÉ SLOVO VEDE K UZDRAVENÍ (A NENÍ POTŘEBA PLATIT, JEN VDĚČNĚ PŘIJMOUT)

Odjeli jsme kousek za město; na jednom příhodném místě vystoupil náš pán z vozu a podle prorokova slova se sedmkrát ponořil do vod Jordánu. Když vystoupil z vody, byl čistý. Čistý od toho, co činilo jeho život málo-mocným. A co bys řekla, že náš pán hned potom udělal? Rozkázal, abychom se otočili a vrátili se zpět, k muži Božímu. A představ si: když jsme zase stáli v jeho domě, tak mu náš pán před námi všemi, před obyčejnými služebníky, řekl: „Hle, poznal jsem, že není Boha na celé zemi, jenom v Izraeli. A nyní, prosím, přijmi od svého služebníka projev vděčnosti.“ Děkoval Elíšovi a chtěl jej bohatě odměnit. Ale prorok všechny dary odmítl a řekl, že přece slouží Hospodinu; tomu jedinému patří všechna chvála a díky, proto on sám si nic nevezme.

VI. NAAMÁN ŽÁDÁ JEŠTĚ NĚCO NAVÍC (A JE TO PŘEKVAPIVÉ?)

Když náš pán viděl, že proroka nepřemluví, řekl najednou: „Dobrá, ty nechceš přijmout mé dary, zato já tě ještě o něco požádám: Dej svému služebníku Naamánovi několik pytlů s hlínou této země, abych si ji mohl odvézt do své země. Na ní postavím oltář Hospodinu a budu mu obětovat a sloužit a připomínat si tak, že patřím k němu a k vám. To chci mít na

paměti i v naší zemi, kde všichni i s králem ctí jiné bohy. Tam je můj domov, má rodina, tam mám svou práci, tam zůstanu, ale jejich bohy už ctít nebudu. Kéž na mě Hospodin pamatuje v dobrém.“

Užasle jsme naslouchali tomu, co náš pán říká, dívali jsme se na něj a připadal nám jako nový člověk. Jako by se znovu narodil. – Boží muž mu požehnal a řekl: „Jdi v pokoji“. A tak jsme šli a jsme tady a jsme v pokoji.

VII. BOŽÍ LÁSKA NEZNÁ HRANICE

„Já jsem věřila, že Hospodin není Pánem jen u nás doma, v Izraeli, ale že kdekoli, bez hranic, pomáhá každému, kdo se k němu s důvěrou obrací. Vždyť to mám sama na sobě dobře vyzkoušené“, usmálo se děvčátko, zamávalo služebníkům, běželo zpátky za paní Naamánovou a radostně si prozpěvovalo: „Pánu dík vzdávejte, zástupové, služte mu v radosti opravdové! Chvalte Pána, národové!“ – Můžete si ji také společně zazpívat (BTS č. 45).

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme, že nás víra v tebe vede k zájmu o druhé lidi, k ochotě být jim pomocí. Radujeme se, že ty podivuhodně pomáháš všem, kdo se na tebe spolehnou. Prosíme, dej, ať to umíme vnímat, ať jsme kdekoliv. Amen.

(7). PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- slyšeli jste, že i dnes se kradou děti a prodávají se do otroctví?
- jaká práva měl otrok? Chtěli byste žít v otrokářské společnosti?
- jsou některé národy vyspělejší, nebo zase zaostalejší než je náš?
- jak se projevují lidé, kteří se k nám chovají nepřátelsky?
- víte o nesnášenlivosti k cizincům a jiným národnostem v naší zemi?

- jaká znáte náboženství a jaké jsou mezi nimi vztahy?
- co je obsahem ekumenické spolupráce?
- čím se liší Eliáš od lidového léčitele nebo nemocničního lékaře?
- znáte nějaká místa, kam lidé putují, protože touží být uzdraveni?
- znáte nějakého vojevůdce, kterého si vážíte kvůli něčemu jinému než válečnému umění?
- víte, že i u nás církev organizují pomoc pro lidi postižené leprou (malomocenstvím)?

Odkaz na pracovní list

[22 Uzdravení Námána syrského](#)

[22 Uzdravení Námána syrského - st](#)

Odkaz na píseň

[To já, ó Pane můj, půjdu, když mne posíláš](#)

[Nás zavolal jsi, Pane \(BTS47\)](#)

[Pánu díky vzdávejte](#)

[Zpívejte Pánu nové písně](#)

[Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá](#)

[Kdo na kolenou klečí, vídá dál](#)

[Přiď jiz, přiď, Duchu stvořiteli, Duchu smíření](#)

[Tou cestou dál \(SV340\)](#)

[Vzdávám ti, Bože, chválu svou, zpívat chci píseň](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Královská 5,1–19](#)